

Forord

I årene omkring stavnsbåndsjubilæet i 1888 opstod en række kulturhistoriske museer i Danmark. Centralt i formidlingen af fortiden stod almuekulturen og landbohistorien. Det var naturligt, da landbruget dengang var rigets hovederhverv, der med nye tekniske hjælpemidler og arbejdsprocesser var i færd med at befæste sin position. Strukturforandringerne fortsatte med store resultater og stadigt stigende hast frem til 1960'erne, hvor industrien overtog førerpladsen, og videre frem til det næste stavnsbåndsjubilæum i 1988, hvor landbrugets centrale rolle igen blev fejret. I århundredet mellem de to stavnsbåndsjubilæer mistede en meget stor del af Danmarks befolkning forbindelsen med landbokulturen, hvilket afspejledes i den store interesse for landbohistorie, som voksede frem ikke mindst i 1970'erne og 1980'erne. Mange nye lokalmuseer blomstrede frem, og en del specialiserede sig som landbrugsmuseer.

Efter det seneste stavnsbåndsjubilæum i 1988 og især siden årtusindskiftet er interessen for landbohistorie imidlertid dalet, hvilket ikke mindst landbrugsmuseerne mærker. Nu er industrihistorien i stedet kommet i fokus, hvilket på sin vis er forståeligt. Befolkning og bevillingsydere besøger museer for at opleve ting og forhold, som de kan relatere sig selv til. Hertil kommer, at museerne altid får tilbudt ting og beretninger fra især de kulturområder, som er på vej ud af hverdagen. Da museernes gæster så landbrugssamfundet forsvinde, tilbød de museerne ting med relation til landbruget. I dag har hovedparten af befolkningen sine rødder i 1900-tallets industrisamfund, så derfor ønsker borgerne nu primært at bevare fysiske genstande og minder fra industrisamfundet. Det gør de blandt andet for at sikre, at historien om industrialiseringen kan fortælles i informationssamfundet, der allerede nu er ved at fortrænge industrisamfundet, som således kun i få årtier var Danmarks dominerende erhvervsområde.

Var landbokulturen – forankret i Danmarks førende erhverv igennem 6.000 år – de kulturhistoriske museers mest basale forsknings- og formidlingsområde i kun ét enkelt århundrede, kunne vi for eksempel spørge? Overvejelser af denne art er årsagen til, at redaktionen har bedt museumsfolk om at skrive artikler til *Landbohistorisk Tidsskrift*. Historien om landbrugserhvervet og landbosamfundet er fortsat en central del af vor historie, og den formidles stadig af mange museer i Danmark. Vi vil gerne vide, hvorledes de kulturhistoriske museer tager hånd om landbohistorien.

Som indledning til forhåbentlig flere artikler har redaktionen derfor ønsket

at få de danske landsmuseers historie belyst. Dette sker i en artikel af Jens Aage Søndergaard og Peter Bavnshøj, der viser, hvordan landbrugsmuseerne udvikledes i takt med, at landets arbejdsstyrke flyttede over i industrierhvervene. I artiklen gives også et bud på, hvorledes de statsanerkendte landbrugsmuseer kan takle fremtidens formidling af et erhverv, som efterhånden kun få mennesker kender til.

De danske landbrugsmuseer samarbejder i et netværk om fælles udfordringer og andre sager af fælles interesse. Om dette skriver Irene Hellvik. *Landbrugspuljen* er de kulturhistoriske museers navn på dette samarbejde, der blev indledt i begyndelsen af 1980'erne, og i dag er et netværk med 34 landbrugsmuseer.

De danske landbrugsmuseer formidler ikke kun landbohistorien gennem udstillinger, men også ved skriftlig virksomhed, hvilket dette nummer af Landbohistorisk Tidsskrift rummer to eksempler på. Jens Aage Søndergaard beskriver den tidlige, tøvende mekanisering af det danske landbrug i perioden 1845-1920. I de første år indførtes især amerikanske maskiner, men efterhånden udvikledes en dansk landbrugsmaskineindustri med mange små producenter. Bønderne var på ingen måde fremmede overfor idéen om at mekanisere arbejdsprocesserne, men udviklingen gik langsommere end i USA. Søndergaard præsenterer de arbejdsprocesser, der først blev mekaniseret.

Med udgangspunkt i Frilandsmuseets hedegård fra Kølvrå viser Else Michelsen, hvordan historisk kildemateriale giver modstridende beretninger om lokale landskabs- og hegnsforhold. Konklusionen er, at forskellene i beretningerne må tilskrives kildeproducenternes forskellige kulturelle tilhørsforhold – de ser og beskriver det, som de har lært at se.

Dette nummer af Landbohistorisk Tidsskrift rundes af med en artikel af Steffen Hahnemann, der diskuterer to nyere værkers tolkning af begreberne *bol* og *toft*. Forfatteren ser på begrebernes indbyrdes relationer og deres rolle i reguleringen af landsbybøndernes rettigheder.

Peter Korsgaard
Adam Schacke
Holger Villumsen